

GIUSEPPE TOMASI DI LAMPEDUSA

Çeviri: NEVİN ÖZKAN

modern

GIUSEPPE TOMASI
DI LAMPEDUSA

SIREN

Can Modern

Siren, Giuseppe Tomasi di Lampedusa
İtalyanca aslından çeviren: Nevin Özkan

I racconti

İlk basım: Giangiacomo Feltrinelli Editore, 1961

Bu çeviride kaynak alınan basım: Universale Economica Feltrinelli, 2017

© 1961, 1988, Giangiacomo Feltrinelli Editore Milano

© 2019, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd. aracılığıyla alınmıştır.

1. basım: Temmuz 2019, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Emrah Serdan

Editör: Nükhet Polat

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Dalgıç İş Merkezi No: 3 Kat: 2

Topkapı-Zeytinburnu

Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-07-4074-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750740749

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

GIUSEPPE TOMASI
DI LAMPEDUSA

SİREN

ÖYKÜ

İtalyanca aslından çeviren

Nevin Özkan

♥can

Giuseppe Tomasi di Lampedusa'nın Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Leopar, 1998

GIUSEPPE TOMASI DI LAMPEDUSA, 1896'da Palermo'da doğdu. Sicilya aristokrasinin köklü ve nüfuzlu ailelerinden gelen Lampedusa; Parma dükü, Lampedusa prensi, Torretta baronu ve Montechiara baronu oldu. 1915'te hukuk fakültesine yazıldı fakat aynı yıl orduya çağrıldı. Birinci Dünya Savaşı'nda esir düştüğü Szombathely Kampı'ndan kaçmayı başardı ve İtalya'ya yürüyerek döndü. 1926-1927 yıllarında Cenova'da çıkan *Le Opere e i Giorni* (Yapıtlar ve Günler) adlı dergide Fransız edebiyatı hakkında eleştiriler yazdı. 1932'de psikanalist Alexandra (Licy) Wolff Stomersee'yle evlendi. Uzun yıllar yazmaya ara veren Lampedusa, 1954'te San Pellegrino Terme'de, dönemin önemli yazarlarıyla bir araya gelme fırsatını bulduğu bir edebiyat konferansından güç alarak yeniden kaleme sarıldı ve hayatının son üç yılını yazmaya adadı: Dünya çapında büyük bir başarı elde eden, Luchino Visconti tarafından sinemaya uyarlanan *Leopar*'ı bu dönemde kaleme aldı. 1957'de Roma'da öldü.

NEVİN ÖZKAN, 1960'ta Atina'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini TED Ankara Koleji'nde tamamladı. 1981'de Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İtalyan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'ndan mezun oldu. 2003'te profesör unvanına hak kazandı. Halen aynı anabilim dalında anabilim dalı başkanı olarak görevini sürdürmektedir. Eugenio Montale, Salvatore Quasimodo, Giuseppe Tomasi di Lampedusa, Pier Paolo Pasolini, Edmondo De Amicis, Primo Levi ve Marco Lodoli gibi İtalyan

şair ve yazarlarından çeviriler yapmıştır. Ayrıca, Osmanlı İmparatorluğu-Venedik Cumhuriyeti diplomatik ve kültürel ilişkileri ve seyahatnameler üzerine yayımlanmış çalışmaları bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

Lampedusa Meselesi Üzerine Kısa Notlar	11
ÇOCUKLUK ANILARI.....	15
Giriş [I].....	17
Giriş [II]	27
Anılar	31
Çocukluk.....	37
Mekânlar.....	37
Çocukluk - Mekânlar – Diğer Evler	44
Bu Evlerin Kaderi	45
Yolculuk	45
Ev	49
Torretta.....	80
SEVİNÇ VE YASA	105
Giriş.....	107
Sevinç ve Yasa.....	109
SİREN.....	117
Giriş.....	119
Siren	129

KÖR KEDİ YAVRULARI.....	163
Giriş.....	165
Kör Kedi Yavruları.....	169

Lampedusa Meselesi Üzerine Kısa Notlar

Giuseppe Tomasi di Lampedusa'nın *Siren* kitabı Feltrinelli Yayınevi'nden Haziran 1961'de çıktı. Visconti'nin *Leopar*'dan yola çıkarak çekeceği filmin ortaya çıkmasına daha zaman vardı, oysa 1958 yılında yazarın ölümünün ardından yayımlanan roman satış listelerinin başında konumunu korumaya devam ediyor, dünün ve bugünün Birleşik İtalya'sına getirilen en tartışmalı tarihsel yorumu oluşturuyordu. Belli başlı Avrupa dillerine çevirisi ise çoktan yapılmıştı.

Bir yıl önce yazarın dul eşi Prenses Alexandra Wolff Stomersee, Feltrinelli'nin yayın yönetmeni Giorgio Bassani'ye büyük olasılıkla kız kardeşi Olga Wolff Stomersee-Biancheri tarafından yeniden gözden geçirilerek düzenlenen edebî mirasın dört yayımlanmamış parçasını oluşturan daktiloyla yazılmış sayfalarını iletmişti. 1961 baskısı –sonradan çıkarılan bazı küçük düzeltmeler dışında– üç anlatı metni olan “Neşe ile Yasa”, “Siren” ve “Kör Kedi Yavruları” konusunda güvenilirlikti. Ancak prenses “Çocukluk Anıları”nı yeniden gözden geçirdi. İki amacı vardı: bazı kişilerle –özellikle de akrabalarla– ilgili alaycı ve okura aşına gelecek öğeleri ortadan kaldırmak ve daha çok kuvvetli bir duygusal baskıdan kaynaklanan, rüyaların oluşturduğu bir defter gibi gözükten metne anlatımsal bir olaylar zinciri havası kazandırmak.

Prenses vefatına dek (1982) edebî miras konusunda karar veren kişi olarak kaldı. Eşini beyefendi bir yazar olarak kendi penceresinden resmî bir üslupla anlatmak istemişti, ancak bu olasılık yazarın ölümünden sonra yayımlanan romanın yarattı-

ğı siyasi, edebî ve filolojik yorumlarla çelişti. Katanya’da İtalyan edebiyatı profesörü olan Carlo Muscetta’nın Giorgio Bassani tarafından 1958 yılında yayına hazırlanan baskının güvenilirliği konusunda itirazları, suyu bulandıran ilk taşı.

Aynı yılın mart ayında yazarın 1957 yılına ait, kendi elyazısıyla yazdığı metnini Bassani’ye vermiştim. Bassani onu dikkate almıştı; ancak kitabın ilk çıktıları hazır olduğundan dakti-loyla yazılı altı parça elle yazılmış metne göre yeniden düzenlenmedi. 1969 yılında *Leopar*’ı 1957 yılına ait metne uygun şekilde, daha doğrusu yazarın Mayıs 1957 tarihli vasiyet mektubunda “mirasçıların bir yayıncı bulması halinde dikkate alınmalı” diye belirttiği elyazmasını metin halinde basma işini üstlendim. O zamanlar Giangiacomo Feltrinelli Vakfı’nın bilim komitesi üyesi olan Massimo Gangi, Başkan Giuseppe Del Bo’ya 1957 yılına ait elyazmasına uygun olarak yayına hazırlanacak baskıyı İtalyan edebiyatı uzmanlarından oluşacak bir yayın komitesi yerine bana emanet etmeyi önermişti. O andan itibaren yaşamımın çeşitli etkinlikleri arasında giderek daha çok yer kaplayan bir alan Lampedusa’nın yapıtını denetleme-ye ayrıldı, ayrılmaya da devam ediyor.

Elyazması metnin basımından sonra preses diğer basılmamış yazıların ne yayımlanmasına ne de yeniden gözden geçirilmesine izin verdi. Livia De Stefani, Francesco Orlando için yeniden gözden geçirilen *Lezioni*’nin* –*Letteratura francese*** ve *Letteratura inglese**** – yayın hakkını Rizzoli Yayınevi için almaya boşuna uğraştı, oysa kitabı daktiloya çekecek kişiyi bile bulacaktı. Ne var ki preses bu arada Giovanni Macchia ve Gabriele Baldini’yle yakınlaşmıştı; onların soğukluğundan ürktü ve bir sonuç çıkmadı.

Alexandra Wolff Stomersee’nin ölümünden sonra Lampedusa dosyasını yeniden ele almam konusunda beni yürek-lendiren, ikinci eşim Nicoletta Polo oldu. Butera Sokağı’ndaki malikâne de dağınık haldeki çok sayıdaki kâğıt ve kitap yığını-nyı inceledi. Böylece yazarımızın yayın öyküsünün ikinci saf-

* Dersler. (Y.N.)

** Fransız Edebiyatı. (Y.N.)

*** İngiliz Edebiyatı. (Y.N.)

hası başlıyordu. 1988 yılında Feltrinelli Yayınevi'nden "Çocukluk Anıları"nın özgün metniyle *Siren* çıktı; 1990-1991'de Mondadori'den *Letteratura inglese*; 1995 yılında yine Mondadori'nin "I Meridiani" dizisinden, yazarın tüm edebî mirasını içeren, birçok kez gözden geçirilen ve bugün altıncı baskısı yapılan kitap yayımlandı. "I Meridiani"den çıkan baskısıyla Lampedusa meselesi bitmiş gözüküyordu, ne var ki kısa süre sonra *Viaggio in Europa. Epistolario 1925-30* (Milano 2006) kitabının yayımlanmasıyla üçüncü bir safha başlayacaktı. Bunu, yeni biyografik araştırmalar ve ayrıntılı notlarla zenginleştirilen *Siren*'in şimdiki yeni basımında bulunan bazı bölümlerin keşfi izleyecekti. Tarih ve aileyle ilgili sahne arkası bilgiler verildi, yer adları deşifre edildi; kaynaklar belirtildi, alıntılar analiz edildi. Söz konusu ayrıntılı notlar, yazarın yaratma sürecini –hayal ve gerçekle ilişkisini– göstermeyi ve ince, muzip ironisinin kaynağı olan kendine özgü maskeleyen tekniğini ortaya koymayı da amaçlar.

Gioacchino Lanza Tomasi

* Avrupa'ya Yolculuk. 1925-30 Mektup Derlemesi. (Y.N.)

Çocukluk Anıları

GİRİŞ [1]

“Çocukluk Anıları”nı yakın zamanda yeniden okuyup gözden geçirdim: Mart 2013’te yayımlanan yeni bir İngilizce baskısı buna vesile oldu. Metni hassas, bu yüzden de silinmeyen anılara yapılan bir çağrı gibi görüldüğü yerlerde bile yeniden yazmak istedim.

Özgün metin bir not defteri gibidir. Ve bu not defteri, uyanma ânının öfkesi ile bağlantısızlığı, zamanın tutarlılığının ortadan kalkışı ve anbean duygusal dürtülerin temsiliyle uzayan bir tür arzu rüyasıdır, neredeyse yazarın kendi yaşamının cinsel içgüdüler açısından analizidir. 1955 ilkbaharında Lampedusa *Leopar*’ın ilk bölümünü bitirmiş ve gözden geçirmiştir. Romanı (*Ulysses* misali) 24 saatlik bir sürece sığdırma fikri önemini yitirir. Lampedusa, (1955 Haziran’ının ortasında) *Henry Brulard’ın Yaşamı*’nı yeniden okumuştur ve “yöntemine, ana sahnelerin ‘planları’nı çizerken bile” uymak istemektedir.

Giriş yazısında yazar “Anılar”ı üçe bölmek istediğini açıklar: “‘Çocukluk’ liseye başladığım döneme dek uzanacak; ‘Gençlik’ 1925 yılına kadar gelecek; ‘Olgunluk’ adını alan bölüm ise yaşlılık döneminin başladığını düşündüğüm bugüne kadarki olayları kapsayacak.” “Anılar” (“Giriş”ten önce yazılmıştır), kişinin olaylarla ilgili kronolojik bilinçle derlediği anılardan önceki dönemi kap-

sar. “Ev”e, 5 Nisan 1943’teki bombardıman sonucu yıkılan malikâneye yeniden sahip olma arzusu kuvvetle kendini hissettirir. Hafızanın görselliğini daha etkin kılmak üzere Lampedusa iki “küçük plan” çizer: Annesinin giyinme odası ve zemin katın genel bir planı. Bunu boş kâğıtlar ve “Giriş”in yazılışına kadar olası bir ara izler. Derken ardından “Çocukluk – Mekânlar” gelir; açıklanan proje gerçekleşir. “Çocukluk” bölümündeyiz, incelenen o iki yere bu başlık sonradan verilecektir. İlki Lampedusa Malikânesi, ikincisi ise Santa Margherita Belice kasabasındaki Filangeri di Cutò Malikânesi. Doğduğu evin tasviri oldukça ayrıntılıdır, görüntüler ile sevecen duygular adeta taşarcasına birlikte akar. Sanki Giuseppe evinin her köşesini parça parça geri kazanmak ve keyfini çıkarmak ister gibidir. “Çocukluk – Mekânlar – Diğer Evler” bölümünde yazar, ana “ev”in cazibesini artıran kırsaldaki diğer malikâneleri sıralar: Santa Margherita Belice’deki Filangeri di Cutò Malikânesi, Bagheria’daki Cutò Villası, Torretta Malikânesi, Reitano’daki kır evi. “Bu Evlerin Kaderi” ayrı bir alt başlık oluşturur. Ardından “Anılar”ın en geniş bölümü gelir: Kırdaki diğer evlerle birlikte Santa Margherita’daki Filangeri Malikânesi’nin temsil ettiği ana kucağında geçen mutlu bir çocukluğun uzun, coşkulu, aynı zamanda da dokunaklı anlatımı. Bu anlatım araya giren “Yolculuk” bölümüyle kesilir. Artık kullanılmayan nesnelerin sıralanmasını –eski mutfak örtüleri, kırtasiye malzemeleri– orada yaşayan önemli kişilerden bazılarının tasviri izler ve bu anlatım, becerikli bir ilkokul köy hocası tarafından sekiz yaşındaki prene verilen ilk okuma dersleriyle sona erer.

“Anılar” defteri burada biter. Yazar kendini yeniden *Leopar*’a vermiştir ve “Anılar” defteri bir daha açılmayacaktır.

Eugenio Montale’den Marguerite Yourcenar’a, Amos Oz’dan Javier Marias’a, Mario Vargas Llosa’dan Jorge

Guillén'e *Leopar*'dan söz eden tüm yazarlar Tomasi di Lampedusa'daki öykü anlatım gücünün yoğunluğuna ve tarihsel romanın, bir kişisel veriler zinciri olarak efsanevi, bu yüzden de mekâna ve zamana bağlı beklenmedik olaylara kayıtsız bir deneyimin gücüyle ortaya çıkan öznel anılar şeklinde ayakta kalmasına yazarın verdiği katkılara duydukları hayranlığı ifade ederler. Bu noktada Lampedusa'nın yazar olarak erken veya geç ortaya çıkışıyla ilgili mesele kendiliğinden çözülür. Birçok meslektaş Lampedusa'nın yapıtını kendi formasyon süreçlerindeki önemli bir an olarak kabul eder. Yazarlar, Lampedusa'nın Proust'tan hareketle öznel görüşü yeğleyerek onu gerçeğin önüne koyduğunun altını çizer. Lampedusa rahatça, keyifle ve zevkle tarihi kendi kazanımına dönüştürür. Bu bağlamda "Çocukluk Anıları" bir anılar laboratuvarı olması bakımından elzem bir geçiş oluşturur. Yaşam, hüznü de olsa sorumluluk duygusuyla yüklü bir mutluluk verebilir. Defter olma özelliğiyle "Anılar", tarihin silinmez izlerinin geri kazanımına işaret eder. Bu izlerin okuyucular, önceki ve sonraki yazarlar aracılığıyla ortaya çıkarılması ise şunu amaçlar: insan doğasını tarihsel belgelemelerden bağımsız, türünün örnekleri olarak yaygın bir şekilde paylaşılabılır kişisel bilgiler ve duyguların öyküsü biçiminde anlatmak. Tomasi –pek çok kişi gibi, *Siren*'in (Paris 2014) yeni Fransızca baskısında Jean-Paul Manganaro'nun da belirttiği gibi– Proust'u aşar. "Appartenances" başlıklı giriş yazısında Manganaro arka planda Virginia Woolf ile *Ulysses*'in varlığına işaret eder; özellikle "Hamlet ve Sorunları" adlı makalesi ve *objective correlative*¹ teorisiyle T.S. Eliot'ın bu yazarlara eklenmesi gerektiğini belirtir.

* (İng.) Nesnel bağlantılaşım, nesnel karşılık. (Y.N.)

Yirminci yüzyıl dünya edebiyatının başyapıtlarından *Leopar*'ın yazarı Giuseppe Tomasi di Lampedusa bu kez okurunu çocukluk anıları ve öyküleriyle büyülüyor. *Siren*, anı ile anlatının, bireysel tarih ile toplumsal belleğin iç içe geçtiği; yazarın öyküleme gücünün, muzipliğinin ve ironisinin her satırda duyumsandığı bir okuma serüveni vaat ediyor. Kitabı yayına hazırlayan Gioacchino Lanza Tomasi yazarın edebî gücünü, "Lampedusa'nın konuşma sanatı, köhne retorikten olabildiğince uzak. O, mitik zamandan söz eder; tanrıların insanlarla konuştuğu, ilk günahın türümüzün kökeninde barınan, suçları yaratan ögenin henüz olmadığı zamandan." sözleriyle ifade ediyor.

"Lampedusa yaşamının kaç biçimi olduğunu fark etmemi sağladı...
Siren etkisini kaybetmeyen, nefes bir düşünce."
E. M. Forster

"*Siren* kelimenin tam anlamıyla bir şaheser."
Edmund Wilson

#sicilya #aristokrasi #çocukluk #eskiyunan #mitoloji
#aşkhikayesi #hatıra #memuriyet #noel

 can öykü

canyayinlari.com twitter.com/canyayinlari facebook.com/canyayinlari

ISBN 978-975-07-4074-9

9 789750 740749